

Ганна ОВСЯНИЦЬКА,

orcid.org/0000-0003-1057-1539

студентка I курсу магістратури філологічного факультету

Запорізького національного університету

(Київ, Україна) *bloodbloodwave@gmail.com*

ВІЗІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО САКРУМУ В ПОЕЗІЯХ І. ТИМОЧКО

У центрі уваги статті – окреслення національного сакруму в поетичних творах І. Тимочко через призму візійності, що дає змогу з'ясувати характер і шляхи осмислення онтологічних проблем свідомого українського індивіда у період історії, що розпочався після подій Революції Гідності. Візійність характеризується як здатність до глибокого сприйняття дійсності, що передбачає схильність до синестезії, інтуїтивного зчитування великих обсягів інформації, рефлексії, а також до міфологічного мислення. Художнє візійність часто виявляється профетичним за своєю сутністю, позаяк дає змогу реципієнтові по-новому тлумачити твір на кожному історичному й онтологічному етапі.

У поезіях І. Тимочко «Сонно метелиця стелиться містом...», «Кайн і Авель», «Вісь», «Драconi», «Згадуї», «Побічний ефект», «Ти прокинешся завтра...» визначено сакральні домінанти, притаманні українській ментальності, яка опинилася в епіцентрі апокаліптичної сутички добра зі злом внаслідок історичних перипетій. Водночас ці домінанти відображають загальнолюдські аксіологічні принципи, які загострюються у період історичних катаклізмів. Особливістю світосприйняття як ліричної героїні, так і авторки є глибокий екзистенціалізм, що характеризується як здатність пропускати через себе трагедію глобальної величини. Для специфіки художнього письма І. Тимочко є притаманним міфологічне мислення, яке окреслює себе через велику кількість архетипних дихотомічних образів, що проявляються водночас як дія в метафізичному і земному просторі, і як переживання. У поезії авторки знайшлося місце осмисленню біблійних і міфологічних мотивів, що відображають національно-історичну ситуацію на онтологічному й аксіологічному помеж'ї, у якій індивід мислиться через спільноту, а спільнота мислиться через глибоку рефлексію індивіда.

Ключові слова: *візійність, синестезія, архетип, символізм, профетизм, герменевтичне прочитання, національний сакрум.*

Hanna OVSIANYTSKA,

orcid.org/0000-0003-1057-1539

Student of the 1st year of the Master's Degree of the Faculty of Philology

Zaporizhzhia National University

(Zaporizhzhia, Ukraine) *bloodbloodwave@gmail.com*

VISIONS OF THE NATIONAL SACRUM IN THE POETRY OF I. TYMOCHKO

The article focuses on outlining the national sacrum in I. Tymochko's poetic works through the prism of visionary, which makes it possible to clarify the nature and ways of understanding the ontological problems of the conscious Ukrainian individual in the period of history that began after the Revolution of Dignity. Visionary is characterized as ability for deep perception of reality, which involves a tendency to synesthesia, to intuitively read large amounts of information, to reflection, as well as to mythological thinking. Artistic visionary is often prophetic by the nature, it allows to recipient to reinterpret the composition on each historical and ontological stage.

In I. Tymochko's poems "A sleepy blizzard spreads through the city ...", "Cain and Abel", "Axis", "Dragons", "Recall", "Side effect", "You'll wake up tomorrow..." are defined the sacred dominants inherent to Ukrainian mentality, which is at the epicenter of the apocalyptic clash of good and evil due to historical vicissitudes. At the same time, these dominants reflect universal axiological principles, which are exacerbated during historical cataclysms. A feature of the worldview of both the lyrical character and the author is a deep existentialism, which is characterized as the ability to pass through a tragedy of global magnitude. The specificity of I. Tymochko's artistic writing is characterized by mythological thinking, which outlines itself through a large number of archetypal dichotomous images, which are manifested both as an action in metaphysical and earthly space, and as a psychologic experience. In the author's poetry there is a place for comprehension of biblical and mythological motives that reflect the national-historical situation on the ontological and axiological boundary, in which the individual thinks through the community, and the community thinks through the deep reflection of the individual.

Key words: *visionary, synesthesia, archetype, symbolism, prophesy, hermeneutic reading, national sacrum.*

Постановка проблеми. Візіонерство є однією з найхарактерніших ознак світовідчуження і стилістики авторів, чий голос формувався у майданній і постмайданній реальності, позаяк Революція Гідності набула сакральних рис для кожної свідомої особистості, адже була пов'язаною не тільки із можливістю передбачення майбутнього історичного поступу нації, держави, скільки із самим тлумаченням минулого як ще одного витка по буттєвій спіралі. Окрім того, для майданної і постмайданної поезії є характерним звернення до національної символіки, часто – до міфологічного письма, що свідчить про актуалізацію колективної пам'яті українців, виринання з її надр несвідомого, призабутого у потоці історії, але генетично і духовно притаманного. Після його фіксації у ментальному космосі індивідів настає момент осмислення – або еклектично, експресивно, у стані емоційно-чуттєвого пробудження (у період Майдану) або у стані виваженої рефлексії, що передбачає перебування у межовому психоемоційному стані (після Майдану), з чим пов'язується також специфіка воєнного дискурсу. Поетичне візіонерство якраз і ґрунтується на підвалинах міфологічного мислення, схильного до узагальнення і спостереження, систематизації екзистенційних явищ і реалій.

Аналіз досліджень. Візіонерство як явище художньої творчості, стало об'єктом розвідок таких науковців як В. Агеєва, Н. Горбач, О. Калашник, М. Кірячок, Д. Лиман, Л. Павленко. Зокрема, В. Агеєва дослідила поетичний візіонеризм Лесі Українки, Н. Горбач – феномен візіонерства в духовно-філософських координатах повісті М. Матіос «По праву сторону твоєї слави», О. Калашник – візіонерство в поезії як тип творчості, М. Кірячок – апокаліптичне візіонерство в українському постмодерному романі як інтерпретацію травматичного досвіду кінця ХХ ст., Д. Лиман – візіонерство Т. Шевченка в науковій інтерпретації Д. Донцова, а також специфіку реалізації профетичних візій у ліриці О. Лягуриної і Н. Лівичко-Холодної, Л. Павленко – особливості суб'єкта лірики В. Кордуна як оратора-візіонера. Описи візіонерських досвідів сягають часів архаїчного мислення, що можна простежити в системах багатьох, навіть не споріднених між собою міфологій, у яких особливого значення набувають візійні фатальні й есхатологічні мотиви (наприклад, Рагнарьок у віруваннях давніх скандинавів, смерть сонця і початок нового циклу у віруваннях ацтеків, падіння Трої, невідворотність долі в легенді про царя Едіпа з давньогрецької міфології тощо). Візіонеризм величезною мірою був притаманний християнству. Зокрема, у біблійних текстах маємо

пророцтва Єзекиїла, Єремії, Ісаї, Мойсея, Самуїла та ін.. Першим, хто виклав саме теоретичні аспекти візіонерства, був англійський письменник-антиутопіст О. Гакслі (в есеях «Брама сприйняття» та «Небо і пекло»). У «Брамі сприйняття» автор описав вплив психоделіків на ментальний стан людини, а в творі «Небо і пекло» – простежив взаємозв'язок між художніми абстракціями і душевними переживаннями.

Мета статті. Наукових розвідок, присвячених аналізу поетичної творчості І. Тимочко, немає. Кут прочитання її поезій під знаменником візіонерства дає можливість з'ясувати характер і шляхи осмислення онтологічних проблем свідомого українського індивіда у період історії, що розпочався після подій Революції Гідності. Це зумовлює актуальність дослідження. Мета розвідки – проаналізувати реалізацію візіонерських мотивів у поезіях І. Тимочко, окреслити їхні особливості у зв'язку з особливостями національного сакруму.

Виклад основного матеріалу. До митців покоління, чий голос сформувався у часи Революції Гідності, належить І. Тимочко – поетеса, родом з Івано-Франківщини, яка у період Євромайдану була студенткою Інституту філології Київського національного університету ім. Т. Шевченка (спеціалізація – літературна творчість і українська мова та література). Поетичний доробок авторки складають твори, опубліковані на сьогодні поза збірками на сторінках у соцмережах чи літературних сайтах, прозовий доробок – експериментальний твір «Перший спалах» (психологічно-містичний роман з елементами фантастики), який вийшов у 2015 році.

Візіонерство у широкому смислі визначається як здатність до розширеного, більш глибокого сприйняття дійсності, що досягається шляхом синестезії – загостренням чутливості усіх органів сприйняття (зору, дотику, слуху, смаку, запаху), їх роботи у єдності, що дає можливість зчитувати більші обсяги інформації, які надходять із навколишнього світу. І часто це чуттєве зчитування є інтуїтивним, позаяк візіонерство, за своєю природою, є суто ірраціональним, емотивним способом відчувати світ як цілісність. Такий досвід є своєрідною єдністю особистісного свідомого і несвідомого, за К.-Г. Юнгом (Юнг, 2018), тому варто говорити також про його екзистенційність.

Художні твори із візіонерськими мотивами здатні виконувати профетичну функцію, адже із самого моменту написання вони розраховані на подальше тлумачення реципієнтом, що є процесуальним ядром будь-якої художньої герменевтики.

Такими характеристиками наділений цілий ряд поетичних творів І. Тимочко. Насамперед, йдеться про поезії, створені безпосередньо під впливом вражень від Євромайдану. Вірш, написаний 9 грудня 2013 р., є своєрідною відповіддю на ті події, у якому відчувається не просто споглядальність ліричної героїні, яка бачить внутрішнім зором живих і мертвих своєї нації – героїня мислить себе учасницею революційного, історичного процесу і метафізичної процесії, яка символічно втілює поступ народу, який прокинувся, прозрів: *«Кажуть, сьогодні прокинулись ті, що проспали дві тисячі літ. Кажуть, сьогодні гарячою кров'ю впилися зрячі з очима сліпих, руки кругами півнеба розрізали, поки ти скиглив, мов зрадженої пс. Кажуть, сьогодні воскресла історія – дець із безодні піднялись вітри»* (Тимочко, 2013). Авторка упродовж усього твору розгортає градаційне нанизання варіантів однієї дії, що пов'язується із оживленням, оновленням, воскресінням: *«Вже й земля розступилась – ти чуєш, встають і ідуть, аж двигтять під ногами асфальт, аж земля застогнала і місто тремтить, що за сотні, а може, й дві тисячі літ стільки тих, що воскресли, не бачило»* (Тимочко, 2013). Ідейно й асоціативно твір поетеси нагадує поезію П. Тичини «Золотий гомін», для якої так само є характерними мотиви споглядання сакруму національного пробудження, руху, непроминання у потоці історії, злиття минулого із сучасним, профанного зі священним, що втілює образ родового ланцюга як самої нації, яка живе і виживає, яка рухається, розвивається, відроджується, всупереч імперському нищенню (для порівняння – культурне відродження України у 20-х роках ХХ ст., назване Ю. Лавріненком «розстріляним»): *«Над Києвом — золотий гомін. І голуби, і сонце! Внизу — Дніпро торкає струни... Предки. Предки встали із могил; Пішли по місту. Предки жертви сонцю приносять — І того золотий гомін... Зоряного ранку припади вухом до землі — <...> ідуть То дець із сел і хуторців ідуть до Києва — Шляхами, стежками, обніжками. І б'ються в їх серця у такт — ідуть! ідуть! — Дзвенять немов сонця у такт — ідуть! ідуть! — Там над шляхами, стежками, обніжками. Ідуть! І всі сміються як вино: І всі співають як вино: Я — дужий народ. Я молодий! Вслухався я в твої очі — І от побачив. Гори каміння, що на груди мої навалили, Я так легенько скинув — Мов пух...»* (Тичина, 1922: 48 – 54). У поезії П. Тичини локус Києва виступає символом «серця України», тобто пам'яті, яка стосується саме емотивно-духовної складової національної ментальності.

У поезіях обох авторів досить чітко простежується мотив хресної дороги або прощі, що саме собою виступає виразником зв'язку поколінь і часів. Зокрема, в І. Тимочко знаходимо такі рядки, в яких, окрім самого факту метафізичного споглядання, бачимо також мотив особистісного прозріння, яке досягається не чимось іншим, як спробою уважно вчитатися в рядки історії і визначити для себе чітку межу між добром і злом, яка, по суті, є іншою назвою помежів'я життя і смерті, національно-віталістичного й імперсько-мортичного, істинних духовних цінностей, які генетично пов'язані зі сковородинським кордоцентризмом, і байдужості: *«На драконові тріснула шкіра, годинникам більше не віриш! Дві тисячі літ повільно гойдалися на хвилях агонії мертві хвилини і гнили, а ми смородом дихали тим і кістьми городили міста (дець і кимось обдурені), мов частоколом. Ідуть, мов на прощу...»* (Тимочко, 2013). Образ дракона у цьому контексті, на архетипному рівні, пов'язаний із символікою Страшної Матері (Юнг, 2018) – тобто тієї, яка придушувє усілякими способами саморозвиток власних дітей.

Цей образ може прямо вказувати на пережитий нацією досвід колоніального минулого, і дракон, у цьому випадку, пов'язується з імперією, яка придушувала свободу, природній розвиток нації, винищувала усе їй притаманне, інакше – підлаштовувала під свої потреби, у прямому смислі – живилася її кров'ю, стверджуючи своє верховенство. Шкіра, яка тріснула на драконові – це насамперед маска, яка більше не здатна приховати прозору сутність зла, яке у творі виступає конкретним історичним прикладом – картиною заснування імперських міст на козацьких кістках. У такий спосіб, у візії ліричної героїні імперія постає творцем самої себе за рахунок чужого болю і чужої смерті. Для поетеси біль і смерть закатованих декілька століть тому українців стають особистими, і це пов'язано так само із власним досвідом перебування у самому серці революції, коли сталося побиття мирних протестувальників серед студентства, зачистка Майдану і вбивства. Таким способом, візійний досвід ліричної героїні накладається на реальний життєвий досвід авторки, а метафізика хресної ходи крізь тисячоліття і покоління так само є відгалуженням реального споглядання протесту і боротьби у ролі не просто як свідка Революції Гідності, а як учасника, суб'єкта, який своїми маленькими діями в тандемі з національно свідомою спільнотою, досягає перевороту в свідомості мільйонів, у самій державі на багатьох рівнях.

Вірші І. Тимочко, написані після Майдану 2013 – 2014 років, становлять окремий пласт

творів, виплеканих внаслідок глибинних рефлексій, викликаних як травматичним досвідом споглядання передсмертних мук забитих під час Революції Гідності, тим, що лишилося у пам'яті, та і абсолютно новими реаліями, набагато жорстокішими, пов'язаними з анексією Криму Росією й війною на сході України, розпочатою нею. Ідейний стрижень цих поезій становить екзистенційне напружене переживання комунікативної ізоляції внаслідок перебування на пограниччі між емоційним перепоповненням та шоковою спустошеністю, яку несе душевний біль, але насамперед – між самотнім «собогою» (тобто тим, ким мислиться ліричний герой) та розпорощеним суспільством.

У віршах цього періоду можна спостерегти наскрізні лінії авторської рефлексії, інтерпретації вічних мотивів, елементи яких містяться у фольклорі, міфології, старозавітніх легендах, і які мають дихотомічну специфіку, пов'язаною із споконвічною боротьбою світла і темряви. У поезіях І. Тимочко ці мотиви наближаються до воєнних реалій сучасної України, але разом із тим продовжують залишатися загальними, споконвічними, вселюдськими, транскультурними.

Одним із творів такого характеру є поезія «Каїн і Авель». Авторка, використовуючи біблійний мотив першого убивства в історії людства, створює досить оригінальний твір з точки зору візіонерського прочитання. Вірш, за своїми онтологічними параметрами, близький до пророцтва: *«Мій маленький білявий метелику Авелю, Авелю, Дон Кіхоти колись з вітряками до смерті набавились. Недалеко від яблуні яблуко Каїна падає, прирікаючи землю на це один постапокаліпсис»* (Тимочко, 2015). У цих рядках образ яблуні скидається на міфологічний образ світового дерева, натомість образ яблука, що аж ніяк не є яблуком Єви, (тобто *тієї, що дає життя*), нагадує не просто камінь, яким старозавітній брат убив брата, не просто знаряддя смерті, а предмет, що помножує смерть, культивує зло, вирощує його. У цьому випадку яблуко Каїна – це зброя того, хто вбиває навіть після власної смерті. Цей предмет, який, крім того, падає недалеко від світового дерева, аби його знищити, у візіях ліричної героїні може асоціативно вказувати на війну із застосуванням ядерної зброї, позаяк назва апокаліпсису в тексті вжита із префіксом пост-: зоря Полин, що зустрічається в «Одкровенні» Івана Богослова, пов'язується і з Хіросімою, і з Чорнобилем, і з Фукусімою, які вже відбулися. У цьому значенні війни, розпочаті нащадками Каїна, сприймаються ліричною героїнею як боротьба з вітряками, тобто як абсурд, в якому кровопролиття є самоціллю, на що вказує саме формулювання «до

смерті набавились», тобто злегковажили через власну світоглядну незрілість.

Досить своєрідним є змалювання авторкою архетипного образу Авеля. В І. Тимочко це – дев'ятнадцятилітній український хлопець, який *«зростав під скрипіння смerek і сопілку Чугайстрову»* і вслухався у *«шліфовані рифи «Led Zeppelin»* (Тимочко, 2015). Образ білого метелика може асоціюватися із коротким життям і чистою душею (метелик – символ душі у давніх греків): *«Мій маленький білявий метелику Авелю, Авелю – камуфляж і кевларова майка, на шиї Калашников – дев'ятнадцяте літо про себе війною нагадує і душа твоя плаче ягням перед вовчою пащею»* (Тимочко, 2015). Символічний образ ягняти відсилає до архетипного образу жертви як офіри і як здобичі. Прикметним є те, що концептуальні ряди «Авель – ягня», «Каїн – яблуко» розгортаються навколо відомої легенди: Авель доглядав за ягнятами, Каїн працював коло землі. Але жертва Каїна не була прийнята Богом через те, що зроблена була без почуття любові. Інакше, уся його творчість не була направлена на добро, на життя, на благо. Тому не дивно, що у баченні ліричної героїні вирощені Каїном яблука були отруйними, а плач душі Авеля був породжений болем через несправедливість, а також – бажанням захистити світ від руїни: *«Ми пліч-о-пліч з тобою ламали це скло на камені, пам'ятаєш іфрита на сходах останньої станції? І нехай це до болю неправильно, Каїна згадую... Як він там, межі тими, кого називає повстанцями?»* (Тимочко, 2015). Мотив візіонерства І. Тимочко у наведеній строфі проявляється в інтуїтивному зчитуванні сутності зла як світогляду, що орієнтується на підміну понять, позаяк для вбивці людина, яка живе за покликом серця – повстанець, якого треба знищити. У такий спосіб вірш наповнюється подвійною системою онтологічних координат, що поєднує майданну реальність із воєнною: натяками на Революцію Гідності, коли «Беркут» розганяв мирних протестувальників, і натяками на війну за розуми, зокрема, на імперську підміну понять і брехню. Завершується поезія не вельми оптимістичними словами: *«Мій маленький білявий метелику Авелю, Авелю - пістолети за поясом, бронешилет і Калашников - дев'ятнадцяте літо на голову карою падає і збиває слова, що, мов яблука, в хаосі важчають»* (Тимочко, 2015). У цьому смислі збиті слова можна сприймати як щось недоговорене, але надзвичайно важке для усвідомлення – те, що неможливо висловити вголос або те, що хтось не дає висловити. Але якраз такі слова і стають чимось на кшталт зброї проти зла.

Ще один твір І. Тимочко можна назвати візіонерським, і його специфіка так само пов'язана із апокаліптичними передчуттями, як і в попередній поезії. Назва цього вірша – «Драconi». Як і у вищезгаданому творі, ліричну героїню турбує доля того, про кого і для кого вона говорить. Можна припустити, що той, до кого вона звертається – це вона сама, її інша сторона, позаяк займенник «ти» розмиває контури між «я» та «він», тобто почуття героя – це не лише почуття авторки, а загалом вербальна візуалізація історії нації як історії із життя, на яке вплинула війна. По суті, авторка має на увазі будь-кого, хто переживав щось подібне: *«Ти покинеш цей дім на світанку, як сотні до нього, Обростаючи боєприпасами, часом – з істериками, Дочекаєшся сонця, колючого і круторого – І підєси крізь вогонь на палаючу батьківську землю»* (Тимочко, 2015). Поетична візія ліричної героїні так само пов'язана із внутрішнім переживанням хаосу, в межах якого руйнуються усі підвалини світобудови, а тому кожна окрема людина, як індивід і як неповторність, що є свідком цих процесів, так само втрачає усе, чим жива – від дому як власного простору, до близьких, із якими вона не одинока, а тому, все ж, стоїть трохи далі від екзистенційної межі між буттям і порожнечою. Тіло особистості усвідомлюється ліричною героїнею як дім вільної душі. А тому від його існування в апокаліптичному часопросторі залежить сама можливість вижити і витримати удар за ударом: *«Світ округлює тіло, облутане мертвими вулицями, Світ приховує світло під снайперськими окулярами, Але чорна й обвуглена, чуєш, земля ще крутиться – І довіку твоє мовчання в собі триматиме!»* (Тимочко, 2015). Інакше, упродовж поетичного споглядання реальності поетки відкривається сакральність усього, що є у всесвіті, яка полягає у непромианні, незнищенності: особистість мислиться нею як момент, але без нього неможливо уявити собі вічність, втілену у рухові землі навколо осі. Земна вісь мислиться поетесою як хребет світу, інакше – цитаделлю загальнолюдських цінностей, тобто усім, із чим асоціюється духовність і духовна культура свідомої цивілізації, яка більше не плутається у визначеннях добра і зла: *«Але ти ще готовий тримати цю оборону, бо Не боротися означає зогнути заживо. І нехай вигинається голами драконовими Те, чого ми з тобою нікому уже не скажемо, Цю фортецю на виході з гри ми таки здобудемо, Поки гуркіт стрясатиме місто важкими залпами. На покинутих вулицях ми залишимося відлюдниками, А живими чи мертвими... Краще цього не знати нам»* (Тимочко,

2015). Зокрема, у поезії «Вісь» символіка згаданого образу розкривається більш повно: *«Час – не лінія, ні, не лінія, ми існуєм завжди і скрізь, І не привидами чи тіннями. Ми – опора земна і вісь, Ми – хранителі душі і спогадів, не похованих під і на... Називати – це значить створювати. Ми даємо їм імена»* (Тимочко, 2019). Тобто, вісь – це ті, хто бачить суть речей. А тому можна стверджувати, що смисл поетичного візіонерства ліричної героїні – це насамперед безпомилково сприймати правду як є, покладаючись рівно як на досвід тіла, схильного до синестезії, і яке, крім того, пам'ятає все, навіть те, що поза його досвідом, позаяк наділене генетичною пам'яттю, так і на досвід душі, вихованої у чистоті, задля розрізнення того, що є людським, і що є злочином проти людяності.

Впадає в око й те, що у творах І. Тимочко абсолютне зло постає в образі війни – як метафізичного чи реального хронотопу, так і персоніфікації: *«І каже вона: «Я завжди з тобою поруч, Як вірна дружина, опора твоя і поручень, Вкладаю у твою руку гранати й патрони, Мій воїне. Якщо ти мене покинеш, чекай біди, Я можу читати думки і твої сліди, У мене таких, як ти, було сотні й тисячі, І кожного з них я змогла зруйнувати І знищити»* (Тимочко, 2015). Діалог війни і ліричного героя, змальованого як солдата-добровольця *«... з нелегальною батьковою двостволкою, у подертих кросівках, старій футболці, виляляй на сонці»* (Тимочко, 2015), у другій частині диптиху «Побічний ефект» чимось нагадує сцену гри в шахи між Лицарем і Смертю в кінострічці І. Бергмана «Сьома печатка». Зокрема, у фільмі смерть наздоганяє Лицаря навіть у сповідальні, постаючи в образі священника. Слова І. Тимочко по-своєму коментують цю частину сюжету кінострічки: *«Ти ніколи не зрозумієш, навіть якщо хто вона... Ти б хотів утекти, та тікати нема куди, Бо такі, як вона, фіксують шляхи і ходи, Бо такі, як вона, щохвилини у спину дихають Обрізають стежки і перекривають виходи»* (Тимочко, 2015). Прикметним є те, що смерть-війна у візіях як І. Бергмана, так й І. Тимочко постають в образах «сутностей-на-межі», позаяк герої, що з ними стикаються, мають зробити для себе вибір не лише світоглядного, екзистенційного значення між цілковито протилежними аксіологічними векторами добра і зла, але й такі, що безпосередньо пов'язані із підтримкою цілісності світобудови: *«/ Ага, І відстежувати по радіо чи ТБ Всі сюжети і передачі: коли і де Обстріляли, розбили, вирізали до тла, Щоб лиш кров і зола... Щоб лиш спогад – і погань, що вирвала, мов трофей, Цю не варту нічого, як каже вона, ідею, Щоб лиш*

совість і сором – Ефект, про який вона не Розказала/» (Тимочко, 2015). По суті, вибір героїв – це вибір буття в межах апокаліпсису («Твій будинок дуже нагадує кубик Рубика – Від чужої руки всі грані й кути руйнуються. Все, що можеш тут ти – прокляття в п'ятьмю вигукувати, Але хто ж їх почує? Хіба що снаряд над вулицею» (Тимочко, 2015), який передбачає збереження своєї первісної людської цілісності і такої ж чистоти, незважаючи на руйнування усього, що утвердилося на підвалинах макросвіту.

Візіонерські мотиви у поезіях І. Тимочко розгортаються у вигляді спогадів і передбачень, як проявів віри і довіри до світу *своїх*, тобто щирих людей, як, наприклад, у творі «Згадуй». Як і в інших поезіях, перед внутрішнім зором ліричної героїні, яку можна уособити із самою авторкою, майбутнє є логічним продовженням минулого. Зокрема, спогади протягом усього твору складають як картину світу ліричної героїні, так і її картину цінностей. Впадає в око, що у поезії досить чітко прокреслені аксіологічні домінанти: «Згадуй всіх тих, хто за тисячі років звідси, Кого випадково змило дощами відстаней, Кого стерло кордонами, візами й клятими війнами І хто до останнього міг усе правдою міряти» (Тимочко, 2017). Прикметним є те, що у згаданому вірші постає однаковою мірою і ретроспективна візія Революції Гідності, зокрема – її найбільш трагічні моменти, і воєнне сьогодення. «Містки» між минулим і позаминулим побудовані авторкою настільки щільно, що метафізика однієї реальності мислиться через іншу: «Згадуй сутички, із яких ти виходив цілим, Снайперів, що дивились в обличчя крізь вічко прицілу, Згадуй всіх тих, хто кричав, та врешті затиш, Пам'ять про мертвих – єдина розрада живих» (Тимочко, 2017). Специ-

фіка мислення, що проявляється через поєднання накладених реальностей (майданної і пост-), проявляється і в іншій поезії: «*Ти прокинешся завтра, а завтра - війна... Ти мені не повіриши і вийдеш у двір І побачиши, як небо, тонке, мов папір, Опускається. Падає*» (Тимочко, 2015). Зокрема, остання фраза – «небо падає» – належить активістові Євромайдану Устимові Голоднюку, який загинув від кулі снайпера 20 лютого 2014 року.

Пам'ять як ціннісна величина якраз є тим «містком», що дозволяє не просто рефлексувати над ідеєю часової циклічності з варіантами, але і бачити все наперед, зокрема – спостерігати за сутністю речей і виокремлювати у візійних картинах важливе, життєствердне і кордоцентричне, яке уособлює підвалини всесвіту, вибудовує його структуру: «*Згадуй живих, що в вогонь за тобою підуть – Просто тому, що на цьому тримається суть Світу, в якому ще й досі є місце прекрасному. Хай тобі вистачить сили у ньому не впасти*» (Тимочко, 2017).

Висновки. Творчість І. Тимочко вирізняється візіонерськими мотивами, чим характерна сама специфіка поетичного мислення і світосприйняття авторки. Для її художньої стратегії характерним є міфологічне мислення, а також – синестезія у сприйнятті довколишнього світу, внаслідок чого поезія є уважною до глибинних психічних порухів індивіда, який сприймає макросвіт та його історичні процеси як щось особисте. Поезія І. Тимочко відзначається увагою до сакральних аспектів буття, що дозволяє авторці вибудувати чітку картину національного онтологічного і загальнолюдського аксіологічного всесвіту. Візійний характер творчості поетки також є невід'ємним від її суто психологічного і біографічного досвіду, пов'язаним із реаліями Революції Гідності і подальшої війни з Росією за незалежність України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іолана Тимочко. Вісь. *Паноптикум*. Telegram. Дата публікації: 14.10.2019. URL: <https://t.me/panopticonnn/67> (дата звернення: 24.04.2022).
2. Іолана Тимочко. Дракони. *Поетичні майстерні*. Дата публікації: 08.04.2015. URL: <http://maysterni.com/publication.php?id=109616> (дата звернення: 24.04.2022).
3. Іолана Тимочко. Згадуй. *Іолана Тимочко. Паноптикум*. Вконтакте. Дата публікації: 16.02.2017. URL: https://vk.com/siryjvovk?w=wall-69494148_1207 (дата звернення: 25.04.2022).
4. Іолана Тимочко. Каїн і Авель. Дата публікації: 20.03.2015. *Поетичні майстерні*. URL: <http://maysterni.com/publication.php?id=108714> (дата звернення 23.04.2022).
5. Іолана Тимочко. Коротше, піпл, мої п'ять копійок. Вконтакте. Дата публікації: 09.12.2013. URL: https://vk.com/iolana_illimarranen?z=photo35512963_316502354%2Fphotos35512963 (дата звернення: 25.04.2022).
6. Іолана Тимочко. Побічний ефект. ч.1. *Поетичні майстерні*. Дата публікації: 04.06.2015. URL: <http://maysterni.com/publication.php?id=110804> (дата звернення: 24.04.2022).
7. Іолана Тимочко. Ти прокинешся завтра. *Поетичні майстерні*. Дата публікації: 20.03.2015. URL: <http://maysterni.com/publication.php?id=108713> (дата звернення: 24.04.2022).
8. Тичина П. Золотий годин. Львів, Київ: Наклад. Вид. спілки «Нові шляхи», 1922. С. 48 – 54. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?id=7115> (дата звернення: 25.04.2022).
9. Юнг К.-Г. Архетипи і колективне несвідоме: пер. Котюк К., ред. Фешовець О., 2-ге вид. Львів, Астролябія, 2018. 608 с.

REFERENCES

1. Iolana Tymochko. Vis. [Axis.] Panopticon. Telegram. A date of publication: 14.10.2019. URL: <https://t.me/panopticonn/67> (a date of application: 24.04.2022). [In Ukrainian].
2. Iolana Tymochko. Dracony. [Dragons.] Poetry workrooms. A date of publication: 08.04.2015. URL: <http://maysterni.com/publication.php?id=109616> (a date of application: 24.04.2022). [In Ukrainian].
3. Iolana Tymochko. Zhadui. [Recall.] Iolana Tymochko. Panopticon. V Kontakte. A date of publication: 16.02.2017. URL: https://vk.com/siryjvovk?w=wall-69494148_1207 (a date of application: 25.04.2022). [In Ukrainian].
4. Iolana Tymochko. Kain i Avel. [Cain and Abel.] Poetry workrooms. A date of publication: 20.03.2015. URL: <http://maysterni.com/publication.php?id=108714> (a date of application: 23.04.2022). [In Ukrainian].
5. Iolana Tymochko. Korotshe, pipl, moi pjat kopijok. [In short, people, I stick my oar in.] V Kontakte. A date of publication: 09.12.2013. URL: https://vk.com/iolana_illimarranen?z=photo35512963_316502354%2Fphotos35512963 (a date of application: 25.04.2022). [In Ukrainian].
6. Iolana Tymochko. Pobichnyi effect. ch. 1. [Side effect. Part 1.] Poetry workrooms. A date of publication: 04.06.2015. URL: <http://maysterni.com/publication.php?id=110804> (a date of application: 24.04.2022). [In Ukrainian].
7. Iolana Tymochko. Pobichnyi effect. ch. 2. [Side effect. Part 2.] Poetry workrooms. A date of publication: 07.06.2015. URL: <http://maysterni.com/publication.php?id=110861> (a date of application: 24.04.2022). [In Ukrainian].
8. Iolana Tymochko. Ty prokyneshsia zavtra. [You'll wake up tomorrow.] Poetry workrooms. A date of publication: 20.03.2015. URL: <http://maysterni.com/publication.php?id=108713> (a date of application: 24.04.2022). [In Ukrainian].
9. Tychyna P. Zoloty homin. [Golden bell.] Lviv, Kiiv: New Ways publishing union edition, 1922. 48–54 pp. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=7115> (a date of application: 25.04.2022). [In Ukrainian].
10. Jung K. H. Arhetypy I kolektyvne nesvidome. [Archetypes and collective unconscious.] translated by Kotuk K., edited by Feshovets O. The second edition. Lviv, Astrolabe, 2018. 608 pp. [In Ukrainian].